

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

6. An externus superaddat bonitatem interni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

QVÆSTIO. V.

*An actus imperans participet bonitatem ab imperato
ac è contra.*

Actus
imperans
actum
externum
participat
bonitatem
ab illo &
è contra.

25. **A**CTVS imperans actum externum habentem bonitatem obiectiuam, ut subuentionem pauperis, participat illam bonitatem si intendatur, ut est extra controuersiam, & apparet ex terminis, modo non adsit circumstantia vlla inficiens. Similiter actus externus subuentionis proueniens ab actu tali interno participat bonitatem formalem ab illo, siue eandem quam ipsemet habet, siue diuersam; nam certum est, quod subuentione externa, proueniens ab actu interno bono imperante, sit bona formaliter; & quamuis hinc sequatur, quod actus imperans dependeat à bonitate imperati & è contra; hoc tamen non est inconueniens, nec infert vitiosum circulum aut dependentiam mutuam quoad idem: nam imperans dependet à bonitate obiectiuam actus imperati, à quo eam mutat, & imperatus non accipit bonitatem obiectiuam ab imperante, sed formalem.

Difficultas ergo est de actibus imperatis elicitis, qui scilicet eliciuntur ab ipsamet voluntate, ex imperio tamè alterius actus voluntatis ab ipsa pariter elicit: an participent à se inuicem bonitatem: quod autem possit elici vnius actus voluntatis ex imperio alterius iam docui in fine quaestionis praecedentis: potest vero contingere duobus modis. Primo, si voluntas considerant bonitatem alicuius actus per alium actum reflexum vellet illum elicere, ut si consideraret honestatem particularem, quae est in amore Dei, vellet elicere talem actum reflexum, qui haberet pro obiecto ipsum amorem, qui actus reflexus significatur per hanc propositionem: volo elicere actum charitatis aut actum amoris diuini. Secundo, si consideraret vnum actum elicatum esse medium ad aliquid à se amatum, & propterea vellet ipsum imperare ob illum finem.

CONCLUSIO I.

Actus
imperans
alium
actum
elicatum
bonum
est bonus
illa boni-
tate.

26. **A**ctus imperans alium actum elicatum bonum quacumque bonitate honesta, est bonus bonitate desumpta ab illa bonitate, non tamen semper erit eiusdem speciei cum actu imperato.

*Probat*ur quia actus imperans externum bonum est bonus bonitate desumpta ab illa bonitate: ergo idem est de imperante actum elicatum bonum à paritate rationis.

Confirmatur quia est euident, quod sit bonum velle elicere actum quemcumque bonum.

Non tamè
semper
eiusdem
speciei
cum illo.

*Probat*ur secunda pars, quia si quis imperaret actum charitatis, quia videret ipsum esse medium bonum ad obtinendum à deo gratiam poenitentiae, ille actus imperans esset actus poenitentiae; actus vero imperatus esset actus charitatis.

CONCLUSIO II.

Actus im-
perans
elicatus
non parti-
cipat
bonitatem
formalem
actus im-
perantis.

27. **A**ctus elicatus imperatus non participat bonitatem formalem actus imperantis. Hæc est Valquius disput. 51. c. 5. Conninki de virtutibus disp. 3. dub. 3. contra multos quos citat & sequitur Auerſa q. 20. l. 1.

*Probat*ur primò, quia non est eadem ratio de actu interno imperato & actu externo: ergo conclusio est vera. *Probat*ur cōsequētia, quia propterea negatur ab aduersariis, quia putant esse eandem rationem de utroque. *Probat*ur antecedens, quia actus externus non fit ob aliud motiuum, nec per aliam libertatem à libertate actus imperatis: vnde debet participare illam bonitatem sicut & participat libertatem; sed actus elicatus imperatus habet suum motiuum distinctum à motiuo imperantis & libertatem propriam, secundum quam possit non esse, quamuis esset actus imperans ipsum: ergo non est eadem ratio de ipso ac actu externo imperato.

*Probat*ur secundo, quia eatenus actus elicatus imperatus participaret bonitatem actus imperantis, quatenus aut actus imperans aut obiectus eius moueret vel efficienter,

vel formaliter voluntatem ad productionem eius, aut ipsemet intrinsece diceret ordinem ad illum finem, neque enim alias imaginari potest, cur participaret bonitatem illam: sed ex his capitibus non sequitur, quod eam participet: ergo.

*Probat*ur minor, quia non dependet effectiue ab actu impetante aut obiecto ipsius, nam ipsa voluntas sola cum habitu charitatis est causa adæquata actus charitatis, etiā quando imperatur; nā sufficit, & gratis assereretur aliā causā præterea concurrere effectiue & physice: nō respicit etiā illud motiuū ex natura sua intrinseca, quia sic respicit solū motiuū charitatis, nec potest idem actus ex natura sua physica respicere duo motiua diuersa: rationis vt supra dictū est. Quod autē determinetur, seu potius inclinetur voluntas ex motiuo actus imperantis seu per ipsum actum imperantem ad elicendum actum elicatum imperatum non sufficit; quia posset sic determinari quamuis actus imperans non esset liber, vt si produceretur à solo Deo, hinc autem non esset bonus, nec consequenter actus imperatus, esset bonus bonitate desumpta ab ipso.

Confirmatur, quia si actus elicatus seu internus imperatus participaret bonitatem ab actu imperante, participaret etiam malitiam à malitia imperantis: sed hoc est inconueniens, quia alias infici posset actus charitatis malitia, vt quando imperaretur ex fine gloriæ vanæ, contra communem Theologorum sententiam.

28. *Obijci*es: Actus virtutum moralium sunt meritorij de condigno vitæ æternæ, quando ordinantur ad finem charitatis, vel imperantur per actum charitatis: nec essent sic meritorij nisi à charitate imperarentur: ergo non solum possunt sic ordinari, sed etiam ex eo quod ordinantur, participant bonitatem aliquam, quam alias non haberent, ab actu charitatis imperante; alias non esset ratio, ob quam, quando imperarentur à charitate, essent meritorij, & quando non imperarentur, non essent: & consequenter falsa est conclusio.

*Respond*eo admittendo antecedens, quamuis sit in controuersia inter Theologos in materia de merito, & distinguendo cōsequens: actus externi, concedo; nec hoc est cōtra conclusionē; interni eliciti, nego antecedens.

Quod si actus etiam eliciti essent meritorij; quando imperarentur ex motiuo charitatis, hoc non esset ex eo quod tum haberent maiorem aliquam bonitatem intrinsecam moralem virtutis, quam alias haberent, sed ex eo, quod Deus ordinauit dare ipsis præmium, quando sic ordinarentur.

*Respond*eri posset secundo negando consequentiam pro secunda parte; ratio enim esset alia, quia Deus sic instituit.

QVÆSTIO VI.

An actus externus superaddat bonitatem actui interno.

29. **I**llum est supra quod actus imperatus externus sumat bonitatem suam formalem ab actu imperante ita, vt omnis ille actus externus sit bonus, qui est imperatus per actum bonum internum; & quod actus imperatus sumat suā bonitatem à bonitate obiectiuam actus imperati, ita vt nō possit actus imperatus esse bonus, quin actus imperatus sit bonus: ex quo sequitur quod vterque sit bonus & quidem formaliter, quando producuntur præfæctum absque aliqua circumstantia vitiantē. Sed queritur an actus externus addat bonitatem aliquam moralem actui interno, ratione cuius is, qui habet actum internū simul cum externo, sit magis laudabilis ac præmio dignus ex natura rei, quàm si solum haberet ex illis duobus eundem ipsum actum internum cum eadem perfectione ex omni capite præter solum defectū actus externi; & ex duobus, quorum vnus haberet intensissimam voluntatem edificandi propter honorē Dei templum, & non edificaret ipsum propter defectum facultatis, alter vero similem omnino; nec magis aut minus perfectam voluntatem haberet, & præterea, quia adesset facultas, edificaret, hic laudabilior esset, & maiori dignus præmio, quàm ille.

CON

CONCLUSIO.

30. *Actus externus superaddit bonitatem actui interno.*Actus ex-
ternus su-
peraddit
bonitatem
interno.

Hæc est Doctoris quodl. 18. a. 3. cum suis omnibus contra Thomistas, quos citat & sequitur Auerſa q. 20. f. 5. & ſolet variis rationibus ſtabiliri, quas quia examinaui in Commentatio meo. diſt. 42. numero 68. & ſeq. nolo iam proponere, contentus eâ ſola, quæ mihi eſt vnicum fundamentum huius conſuſionis.

Actus externus malus, ſuperaddit aliquid malitiæ actui interno: ergo externus bonus ſuperaddet bonitatem: conſequentia eſt certa, quia eſt eadem ratio ſecundum omnes.

*Probat*ur antecedens, quia alias non teneretur quis conſiteri actum externum, verbi gratia, homicidium aut adulterium; ſed ſufficeret conſiteri actum internum, nempe quod habuerit deſiderium efficaciffimum occidendi aut adulterandi; ſed hoc eſt contra praxim Eccleſiæ Vniuerſæ & illos ipſos Authores, qui tenent oppoſitum conſuſionis: ergo non eſt aſſerendum.

*Probat*ur ſequela, quia ſi non augeat malitiam actus internus, aut non facit vt occidens aut adulterans ſit peior ac vituperabilior ac dignior maiori pœna, quam ſi non occideret, ſed ſolum æque deſideraret occidere, nulla prorsus eſt ratio, ob quam deberet occiſionem aut adulterium conſiteri.

Reſpondet Lorca eſſe rationem, vt ſcilicet ſic exprimat intentionem & grauitatem actus interni.

31. *Contra* quia per conſeſſionem actus externi præcile non explicatur intentio aut grauitas actus interni aliter, quam quatenus ſignificatur, quod fuerit efficax ex ſe ad actum externum, & talis qualis ſufficeret ad eum ponendum ſi facultas eius ponendi eſſet penes elicientem actum internum: ſed huiusmodi intentio & grauitas poſſet explicari ſufficienter abſque conſeſſione actus externi dicendo quod habuerit deſiderium tã efficaciam quam ſufficeret ad poſitionem actus, ſi ad eſſet facultas & continuatum tanto tempore, quantum requireretur ad actum externum.

Adde intentionem & grauitatem actus colligi talem ex actu externo, non eſſe circumſtantias variantes ſpeciem actus, & conſequenter ſecundum aduerſarios non debere illam explicari in conſeſſione: ergo in ordine ad hoc non eſt conſitendum peccatum externum.

32. *Reſpondent* alii rationem eſſe, quia ſæpe ob actum externum reſtitutio aliqua facienda eſt, quam præcipiet Conſeſſarius, niſi pœnitens ipſum conſiteretur: ergo in ordine ad hoc eſt explicandus.

Contra quia ſi ſolum in ordine ad hoc quis teneretur conſiteri peccatum externum, non deberet illud conſiteri quando reſtitutio nõ eſſet facienda, vt ſi iam eſſet facta aut cõſitens haberet firmum proſitum per ſe reſtituendi, aut peccatum eſſet tale, ob quod non deberet fieri vlla reſtitutio, vt eſt peccatum voluntariæ pollutionis: ſed hoc etiam eſt abſurdum & contra praxim Eccleſiæ: ergo

Et hinc patet non valere, quod alii dicunt, conſitendum eſſe peccatum externum in ordine ad instructionem aliquam particularem habendam à Conſeſſore; nam poteſt fieri, quod pœnitens ſit talis, vt nulla indigeat, & vt omnis quæ dari poſſet tam bene competeret ob actum internum quam ob externum, ſupponendo quod hic non ſuperadderet malitiam.

Nec magis valet aliorum ratio dicentium explicari debere actum externum ob ſcandalum & cooperationem ad peccatum alterius; quia hinc ſequeretur non debere quem conſiteri peccata externa, quæ ſolus committeret; & quia vel maius eſt peccatum ſcandalizare externe, & dare occaſionem peccandi aliis, quam velle interne efficaciter hoc facere, vel non eſt maius, ſi maius haberet intentum; ſi non; certe nec propter hoc debet quis conſiteri, quod ſcandalizauerit externe, ſed ſufficit dicere, quod deſiderauerit efficaciter ſcandalizare, ſeu facere id quod ſcandalizaret.

33. *Alij reſpondent* ideo debere explicari in conſeſſione actum externum, quia facit vnum per ſe peccatum cum interno.

Contra, quia præterquam quod hoc ſit falſum, adhuc vel eo eo, quod facit cum ipſo vnum peccatum, ſequitur quod homo cum ponit actum externum, grauius peccat & habetur intentum; vel non ſequitur, & tunc non eſt prorsus ratio cur debeat explicari, etiam ſi faciat vnum per ſe cum interno, ſicut non debent explicari circumſtantia non aggravantes.

Deinde eatenus faceret vnum per ſe, quatenus eſt obiectum actus interni aut effectus eius, ſed vt ſic poſſet explicari ſufficienter dicendo, quod fuerit efficaciter volitus.

Reſpondet Vaſques ratione conſeſſionis actus externi eſſe, quia ab eo deriuatur malitia in internum actum

Contra: quia non magis deriuatur malitia in actum internum ab externo per hoc, quod ponatur in eſſe, quam quod non ponatur, ſed ſolum efficaciter deſideretur; alias vera eſſet noſtra conſuſio: ergo ob hoc non debet quis ipſum conſiteri.

Optima omnium Reſponſio eſt, quod propterea tenemur conſiteri peccata externa, quia reuera ſunt peccata & tenemur conſiteri omnia noſtra peccata.

34. *Contra* tamen quia non tenemur conſiteri niſi, quod ſufficit ad explicandum ſpeciem & numerum noſtrorum peccatorum (taceo de circumſtantiis non mutantibus ſpeciem, ſed augmentibus, quia non faciunt ad proſitum) ſed ſi actus externus non addat malitiam interno, conſitendo internos actus cum ſua ſpecie ex circumſtantiis, explicat quis numerum & ſpeciem ſuorum peccatorum abſque conſeſſione actus externi: ergo non debet ipſum conſiteri quamuis ſit peccatum.

Conſirmatur, quia ſi actus externus non ſuperaddat malitiam, nec facit hominem grauiorem peccatorem, quam ſine ipſo, etiam ſi eſſet peccatum, non eſſet ratio vlla aut cõgruentia, cur ordinaretur conſeſſio ipſius: ergo ſignum eſt, quod quãdoquidem ſit ordinata, dicat malitiã diſtinctã à malitiã actus interni, quod eſt interũ.

Dices: eſſe rationem vt ab eo homines retraherentur, quia patet experientia obligationem conſeſſionis retrahere homines à multis peccatis.

Contra, quia eatenus deberet obligatio conſitendi adulterii externi magis retrahere ab adulterio externo, quam obligatio conſitendi deſiderii efficacis ipſius, vt ſupponitur in hac reſponſione, quatenus ob verecundiam difficilius eſſet ipſi ipſum conſiteri, quàm deſiderium ipſius; ſed non deberet hoc eſſe ipſi difficilius, niſi quatenus ſupponeretur aut apprehenderetur eſſe maior malitia aut turpitudine in eius commiſſione, quam in ſolo deſiderio: ergo niſi ſit, non deberet quis teneri ad eius conſeſſionem ob hunc finem.

Conſirmatur, quia ſi velit Deus retrahere homines ad adulterio verbi gratia, per obligationem conſeſſionis, potius deberet prohibere particulariter ipſummet, ſignificando, quod non ſolum eſſet offeſus deſiderio efficaci eius, ſed quod vltius etiam offenderetur ipſomet, ita vt vellet punire magis eum, qui vtrumq; committeret, quam qui ſolummodo efficaciter deſideraret committere; hoc enim ſuppoſito, qui adulterium committeret haberet occaſionem maioris erubeſcentiæ & conſequenter maiorem difficultatem conſitendi, quàm ſi ſolummodo deſideraret committere ipſum: ergo ſi ſit illa obligatio in ordine ad hunc finem, dicendum eſt, quod Deus hoc modo ſe habuit; ſed ſi ſic, certum eſt quod peccatum extremum ſuperaddat malitiam interno in ſenſu conſuſionis.

Hinc autẽ probatur cõcluſio aliter: Deus poſſet ita ordinare, vt magis eſſet ipſi acceptabilis actus externus cum interno bono, & magis diſplicens actus externus cum interno malo, quàm ſolus internus eiũdem intentionis & naturæ quoad cetera, quãuis non eſſet à parte rei ratio ob quã ſic ordinaret niſi ſua voluntas, aut motiua aliqua extrinſeca: ſicut enim prohibuit Adã pomũ vetum, in cuius prohibitione potius, quàm aliorũ fructuum, nulla erat ratio ex natura rei, quæ ſufficeret ad hoc: ita videtur quod Deus poſſet hoc modo ſe habere, ſeu res ordinare: ſed ſi ita fieret, manifeſtum eſt, quod

E e

pecca

peccatum externum superadderet malitiam interno & actus bonus externus bonitatem actui bono interno in sensu controuerso: ergo potest fieri, quod ita sit: sed si potest fieri, debet dici, quod de facto ita sit, quia alias non deberet præcipi confessio peccatorum externorum ut iam dixi: ergo.

36. *Obiicies primo, Voluntas*, inquit, Apostolus 2. Cor. 8. *prompta est secundum id quod habet accepta, non secundum id, quod non habet*: quo in loco Paulus exhortans ad eleemosynas docet minus dantem cum maior facultas non sit, tantum habere præmii ac meriti quantum, qui dat multum, sed hoc non esset verum, nisi conclusio esset falsa: ergo.

Respondeo negando Paulum docere, quod prætenditur in maiori, sed solum vult, quod nemo obligetur ad faciendum, quod non potest, & quod voluntas prompta ac cupida benefaciendi, seu largiendi eleemosynas seu alia faciendi habebit præmii suum, & non carebit præmio ex eo, quod non ad sit facultas, quæ explicatio est facilis, & iuxta Chrysost. eodem loco: sed inde non sequitur, quod quis simul cum voluntate æq; prompta etiam facit plura opera externa, non magis mereatur.

37. *Obiicies secundo, August. 1. de lib. arb. cap. 3. Si cui etiam*, inquit, *non contingat facultas concubandi cum coniuge aliena, plenum tamen aliquo modo sit, id cum cupere, & si potestas detur facturum esse, non minus reus est, quam si in facto deprehenderetur*. Item in ep. ad Deo gratias: *in voluntate bona meretur bonus bona facta, & in voluntate mala meretur malus mala facta, & in ea meretur ei miseria*.

Respondeo primum locum intelligendum sicut ipsemet August. intelligit alterum similem locum Iacobi secundo. Quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus, quantum scilicet ad damnationem incurrendam & perdendam gratiam; non quantum ad hoc, quod æque grauiter peccaret ac si omnes leges violaret.

Iuxta hoc explicari posset etiam secundus locus, qui tamen reuera non videtur esse ad propositum villo modo; nam sensus manifestus est, quod qui habet voluntatem bonam & opera ab ea procedentia, ratione voluntatis bonæ præmiabitur, quatenus scilicet non præmiaretur nisi esset talis voluntas, quamuis illa sola non sufficeret ad tantum præmium; quantum correspondet illi simul cum bono opere externo.

Iuxta, quod explicari possunt reliquæ autoritates

38. *Obiicies tertio, Actus externus non habet distinctam libertatem ab interno*: ergo nec bonitatem, quia hæc fundatur in libertate.

Respondeo negando consequentiam, quia possent duæ bonitates fundari supra eandem libertatem.

Dices non esse maiorem rationem asserendi vnicam libertatem in externo & interno, quam vnicam bonitatem: ergo si vnum admittitur, alterum admitti debet.

Respondeo supposito antecedenti obiectionis, negando antecedens huius replicæ, & ratio disparitatis est defumenda ex fundamentis huius conclusionis & sententiæ asserenti eandem esse libertatem vtriusque actus.

Obiicies quarto, sequeretur quod ex duobus hominibus æque intendentibus mortem alterius & ipsi etiam cum eo animo vulnerantibus, grauius peccaret, qui fortuito vulnerauit vulnere, ex quo secuta est mors: sed hoc videtur absurdum, quia alias verteretur laudi alicui ac vituperio aliquid quod mere esset casuale ac fortuitum ac à seipso totaliter independens.

Respondeo negando sequelam, quia quod vulnus sit lethale ex quo capite solum est grauius physice, non est in potestate ipsius ut suppono: actus autem externus talis aut talis, quoad substantiam est in potestate volentis, & propterea potest esse bonus moraliter aut malus.

DISPUTATIO XXVI. DE ACTV MALO, ET INDIFFERENTI.

QUONIAM quo melius cognoscitur natura actus mali & indifferentis, eo facilius cognosci poterit, quisnam sit actus bonus; talis enim est quicumque moralis, qui non erit malus, nec indifferentis; & quia etiam vterque huiusmodi actus est species actus moralis ut sic; & mali sunt impedimenta beatitudinis, dependentia à nostra libertate, non poterit dubitari, quin agere de illis spectet ad hunc tractatum, coniungo autem vtriusque tractationem in eadem disputatione, quia vna tantum quaestio proponi solet de actu indifferenti; de quo propterea etiam prius agam, & ut facilius declarari possit natura actus mali.

QVÆSTIO I.

An detur actus indifferentis moralis.

1. **C**ertum est, dari posse actum indifferentem etiam internū volūtatis, qui scilicet neq; bonus sit neq; malus ob defectum libertatis; talis enim esset omnis ille, qui à solo Deo produceretur in voluntate, merè passivè se habente, & si qui alii essent, ad quos necessitaretur voluntas: vnde de illis non quaeritur hic, sed de actibus moralibus ac liberis, an scilicet tales dentur, qui nec sint boni nec mali: quam difficultatem examinaui in meo commentario ad dist. 41. n. 6. vnde huc transferam, quæ necessaria sunt brevius, & si poterō clarius.

CONCLUSIO I.

2. *Possunt dari actus morales indifferentes, quoad speciem ac individuum, considerato non solum obiecto, sed omnibus circumstantiis, ex opinione probabili quam eliciens haberet de tali indifferentia*. Hæc est recentiorum communiter contra Medinam, Salam, Montefinum, Lorciam.

*Probat*ur: si actus aliquis apparet probabiliter bonus, quamuis reuera esset malus, bene moraliter eliceretur, & si actus apparet probabiliter malus, qui reuera esset bonus, male eliceretur: ergo si actus apparet Scotistæ verbi gratia, sequenti sententiam probabilem sui doctoris, esse indifferentem moraliter ex omni capite, erit actus indifferentis: neque enim erit bonus, cum non appareat bonitas; neque malus, cum non appareat malitia.

CONCLUSIO II.

3. *Potest dari actus ex obiecto indifferentis cum plenissima deliberatione & aduertentia ex se, & natura sua independenter à recurſu ad sequelam opinionis probabilis*. Hæc est Doctoris supra cum suis & Thomistis etiam, qui propterea concedunt actus quoad speciem posse esse indifferentes, quamuis non possint esse tales quoad individuum; quia si eliciantur in individuo, putant necessario ad futuram aliquam circumstantiam, qua fiant vel bona, vel mala.

*Probat*ur autem: quia obiecta aliquarum actionum possunt esse indifferentia, hoc est nec bona, nec mala, ut tollere fusticam, sputare, comedere aliquid non offendens ob delectationem: ergo & actiones circa illa versatæ erunt indifferentes ex obiecto.

Dices: obiecta illa debere esse aliquo modo bona, quia, ut communiter supponitur ab iis, qui tenent hanc conclusionem, voluntas non potest velle nisi bonum aliqua bonitate: ergo non possunt esse actus vlli indifferentes ex obiecto.

Respondeo distinguendo consequens: absque aliqua bonitate vel malitia, concedo; absque bonitate honesta, aut malitia ipsi opposita, nego consequentiam.

Proba